

Мубаракрай!

Гъилевай йисан 15-майдиз Просвещенидин «Люминари» Центри вич тешкилайдалай инихь 4 йис тамам хъун къейдна. Тамам къуд йисуз Ахцегь ва маса районрай тир аялриз къакъан технологиядин образованидин программарин, вири уьлкведай тир къакъан пешекарвал авай муаллимрин куьмекдалди йигиндаказ вилик фидай мумкинвал жезва. Чна «Люминаридин» командадиз и лишанлу югь мубаракзава, просвещенидин Центрдик руьгь кутазвайди тир, Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим Магьмуд Абдулкеримоваз лагъайтла, ам хайи югь риклин сидкьидай мубаракзава. Къуй Квехь чи республикадин абадвал патал мадни еке агалкъунар ва яратмишунин гъевес хъурай!

РД-дин АХЦЕГЬ РАЙОНДИН ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

ШИЙИ ДУЬНЬЯ

Ахтынская районная общественно-политическая газета

“НОВЫЙ МИР”

1928-йисалай акъатзава. №20 (8832), арбе. 18-май, 2022-йис.

Къимет 10 манат

12+

Къурукалал – футболдин майдан

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

12-майдиз, Чехи Гъалибвили суварин мярекатрин сергъятраваз Къурукаларин хуьре, Женийрал, шадвили гъалара спортдин цийи имарат – девирдин истемишунриз къур мини футболдин майдан лишанлу лентI атIуналди ачухна. «Хуьрерин территория комплексныйдаказ вилик тухун» республикадин махсус программадик кваз эцигнавай ам (1056 квадратдин метр ала) гила райондин цийи спортимаратрин къурулушдик акатнава. Заказчик РД-дин хуьруьн майишатдин Министерство яз, эцигунар вахтунда ва хъсан ери аваз чкадин ООО «Айиша» карханади (руководитель Эдуард Магьмудов) тамамарнава. Сметадай проектдин къимет 2 миллионни 948 агъзур манат яз (адакай 500 агъзур манат меценатди, са гъакъван райадминистрациядин ва амайди республикадин бюджетдай ганва), гъакъикъатда эцигунрин материалрин къиметар хкаж хъуникди ва сметада къалурнавайдалай артух кIвалахар арадал атуникди умуми къимет са миллион манатдилай артух пулдин такъатрин пара хъанва.

- Гъуьрметлу къурукалварияр, атанвай мугьманар, кье чна района, курортдин чка тир Женийрал, Къурукаларин хуьруьн жегъилриз футболдин вижевай майдан ачухна, кардик кутазва, мубаракрай! Ахцегь райондин футбол республикадин дережадиз акъуднавай чи ватанперес спонсор, футболдин «Ахцах» клубдин президент Мегъамед Алишев, тренер Камиль Гъажиев, и майдандин эцигунрал пулдин хсуси такъатар харжнавай жумарт спонсор Феликс Байрамалиев, подрядчик Эдуард Магьмудов ва чпин пай кутунвай вирибур пара къадар сагърай! Разивилелди лугъун, им района футболдин 7-майдан я. Мукъва вахтунда Ахцегъа зурба спорткомплексни ишлемишиз вахгуда. Эвелимжи нубатда, им Ахцегь райондин ва Дагъустан Республикадин регъберри хуьруьн чкада спортдин инфраструктура хъсанаруниз дикъет гунин нетижа я,- къейдна шадвили мярекатдал кIватI хъанвайбур тебрикуналди райадминистрациядин килин заместитель Гъажи-Омар Рамазанова.

- Спорт – им чандин сагъвал мягкемарзавай, жегъилар хъсан крарал тупламишзавай гужлу алат я. Вичин вахтунда чун, хуьруьн аялар, инал, нацIарини чими къарари къунвай къулайсуз майдандал, футбол къуьгъваз чIехи хъана. Гила ихътин хъсан майдандин спонсорвал ийидай, райондиз жувалай алакьдай куьмекдай мумкинвал хъунай за Аллагъдиз шукур ийизва. Гележег хъсан хъун патал гъар са кас жуван хайи ватандин терефдар, къайгъудар жез алахъна кIанда,- лагъана эцигунрин спонсор Феликс Байрамалиева.

Мярекатдин тамададин теклифдалди (и везифа райондин культурадин управленидин начальникин заместитель Сулейман Сулеманова тамамарзавай) рахун патал нубатдин гаф спортдин зурба терефдар,

«Ахцах» футболдин клубдин президент, алай вахтунда Брянск областдин Карачева шегъердин «Спутник» ФК-да къуьгъвазвай зурба футболист Мегъамед Алишев аз гана.

- Спортдин, футболдин сифте камар за гъа и майдандилай къачуна ва гъамиша мурад инал футболдин хъсан майдан хъун тир. Аллагъдиз шукур хъуй, и мураддив зун агакъна. Гележегда закай уьлкведин дережадин пешекар футболист

хъунин ва хуьре мини футболдин майдан арадал атуникди себебкар чи гъуьрметлу Феликс стха я. Зун футболдин командадик кваз Россиядин пара шегъерра хъана, хиве къан, вирина ихътин шартIарин майданар авач. Гъа са вахтунда Ахцегь райондин жегъилрин ихтиярда вири истемишунриз жаваб гузвай дуьз ирид майдан хъанва. Жегъилриз спортдал рикIивай машгул жедай къулай шартIар яратмишзавай райондин руководство ва адаз

куьмекзавай ксар – спонсорар сагърай! Абурун зегъметдал къимет эцигун яз, и майданар ишлемишна ва хвена кIанда. Гила футболдай республикадин дережада лап хъсан нетижаар къачун тийидай чаз са багънани авач.

Спортдин майдан ачухунин митингдал тебрикдин хуш келимаяр гъаI эцигунрин подрядчик Эдуард Магьмудов, района диндин

чирвилер гегъеншарунин рекъай республикадин муфтиятдин векил Уьзеир Шамилов, Къурукаларин хуьруьн школадин директор Альберт Ашниев, футболдин ветеранар тир махачкъалави Нариман Омаров, луткунви Нурудин Багъиров ва маса юлдашар рахана. Райондин искусствойрин школада чирвилер къачузвай аялри чпин къуьлералди ва РДК-дин гъевескар артист Фаргъад Гъашумова вичин манийралди мярекатдин иштиракчийрин гуьгъулар мадни шадарна.

Шадвили митингдилай къулухъ цийи майдандал республикадин футболдин ветеранрин командайрин арадин акъажунар башламишна. Чи баркаллу хва Мегъамед Алишева вичин хушуналди тешкилна, спонсорвална киле тухвай и турнир тамашуниз лайихлу пара итижлуди хъана, вучиз лагъайтла ада махачкъалавиар тир Алияр Исмаилов, Нариман Омаров, Азербайжандин хъагъай командада хъайи Кемран Агъамирзове хътин машгул футболистар къуьгъвазвай. Турнирда вири 6 командади (Махачкъала, Дербент шегъеррин, Ахцегь, Къурагъ, СтIал Сулейманан тIварунихъ галай районрин ва Къурукаларин хуьруьн) иштиракна. Къуьгунрин нетижада гъалибвили 1-чка «Махачкъа-

Россиядин армиядин тереф хуьн яз

Алай йисан 12-майдиз Россиядин Президент В.В.Путинан ва Донбасда киле тухузвай аскервили махсус операциядин тереф хуьн яз Дагъустанда автопробег киле фена. Ам къызгъин точкайра женгинин гъерекатрин иштиракчийри, ветеранвили тешкилатри, «Женгинин стхавилин» шегъеррин ва районрин отделенийрин членри тешкилнавай. Автомобилистрин колоннаяр кье дестедиз пайнавай. Абуру чпин рехъ Киблепатан Дагъустандин Белиждин послохкилай башламишна. Ина, афган дяведин иштиракчи, Советрин Союздин Игит Абас Исрафилован памятникдин патав еке митинг киле фена. Ада Дербент райондин ва Белижи послохкидин администрацийрин къуллугъчийри, вичел игитдин тIвар алай школадин ученикри ва муаллими иштиракна.

Къадим Дербентдин килин куьчейрай финалди, колоннадин иштиракчийр Ватандин Чехи дяведин иштиракчийрин монументдив акъвазна ва абуру инал цуьквер эцигна. Дагъустандин Огни шегъерда колонна шадвили гъалара къаршиламишна. Ина килин майдандал шегъердин вири руководство, школайрин ученикар, юнармейцияр, женгинин гъерекатдин ветеранар, шегъердин агъалияр кIватI хъана. Идалай гуьгъуьниз автоколонна Къаякентдиз фена. Ватан хвейибурун памятникдив цуьквер эцигдай киле фейи митингдал Къаякент райондин кил агалкъазвай несилдиз ватанпересвили тербия гунин еке кIвалахдай «Женгинин стхавилин» ордендиз лайихлу хъана.

Кеферпатан Дагъустандай автоколоннадин гъерекат Буйнакс – Къизляр – Хасавюрт – Махачкъала – Каспийск – Избербаш маршрутдай физвай. Автопробегдин эхирдин хуьр Сергокъаладик хъана. Ина Россиядин Игит Мегъамед Нурбагандован памятникдин патав чIехи митинг киле фена. Ада «КIвалаха, стхаяр!» гафар мурдар крарихъ галаз женгина виридаз эверун хъана. Митинг «Сергокъала район» МР-дин кили ачухна ва ада килини тухвана. Инал рагъметлу Игитдин буба, РФ-дин Государстводин Думадин депутат Нурбаганд Нурбагандов, автопробегдин тешкилатчи ва спонсор М.Арипов ва масабур экъечIна рахана.

Гъажи Гашаров

(1937)

басмадай акъудна.

Гъ.Гашарова лезги литературадикай кхъизвай макъалаяр Москвадин ва маса чӀехи шегъеррин журналриз акъатзава. Адан ахтармишунриз чӀехи алимри: А.Агъаева, Гъ.Гамзатова, А.Абдулатипова, С.Агъмедова ва мсб. виниз тир кьимет ганва. Абурун фикирар А.Мирзебекован «Рубьгдин кукӀушар жагъурзавайди» ктабда (2014, урус чӀалал) гъатнава.

Алимди милли мектебар патал зегъмет чӀугвазва: ада 5,9 ва 11 классар патал учебникар-хрестоматияр, муаллимар патал «Лезги литература мектебда» ктаб акъудна.

Милли литература ахтармишуник еке пай кутунай, жегъилриз инсанперес ва ватанперес тербия гунай Гъ.Гъ.Гашароваз гъурметлу тӀварар ва гъукуматдин наградаяр ганва: «ДАССР-дин культурадин лайихлу кӀуллауьчи» (1989), ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Гъурметдин грамота (1985), «РФ-дин высший школадин лайихлу кӀуллауьчи», «Гъурметдин орден» ва «Зегъметдин ветеран».

Алай вахтунда алим лайихлу пенсияда ава, Махачкъалада яшамеш жезва, илимдин кӀвалахрал машгӀул я. Адан рехъ хайи руша ва суса давамарзава: Гашарова (Къурбанова) Заира филологиядин илимрин кандидат (2004), ДГПУ-дин доцент я; свас Аида Руслановнади 2011-йисуз «Шагъ-Эмир Мурадован лирика: художественный алам ва поэтика» темадай филологиядин илимрин кандидатвилин диссертация хвена.

Ахцегъ райондин «Цийи дуьнья» газетдин яратмишунин коллективди вичин, райондин руководствонин ва вири районгъилирин патай Гъажи Гъуьсейновичаз 85 йисан юбилей рикӀин сидкъидай мубаракзава. Къуй ваз чандин сагъвал, мадни яргъи уьмуьр, яратмишунин рекъе агалкъунар хъурай, гъурметлу Гъажи муаллим!

Фестивалда иштиракна

Майдин юкваре Махачкъалада Россиядин халкъарин культурадин ирсинин Йисан сергъятра аваз Республикадин хизанрин художественный яратмишунин 19-фестивал киле фена. Фестивалдин иштиракчяр яз серенжемда Къазбек, Леваша, Новолас, Сергокъала, Тарумовский, Хасавюрт, Къули, Лак, Акуша, Ахвах, Унцукуль, Цунта, Чарода, Шамильский, Мегъарамдхуьруьн, Ахцегъ, Агъул, Докъузпара, Къайтагъ, Табасаран ва Хив районрай тир хизанрин ансамблри иштиракна.

Выставка ачухнава

Дербент шегъердин музейда-заповедникда художник Мегъамедзери Гъажиёван выставка ачухнава. Къейд ийин, Мегъамедзери Гъажиёв 1952-йисуз Ахцегърин хуьре дидедиз хъана. Ада 1979-йисуз Дагъустандин госпедуниверситетдин художественно-графический факультет кубъагъна. КӀелунар бегъемарайдалай кӀулух ада райондин художественный школадин муаллимвиле

кӀвалахна, 9 йисалай лагъайтӀа, ам Къарачаево-Черкессиядиз куьч хъана. Ина ада муаллимвилин кӀвалах давамарна. Тамам 30 йисан вахтуналди ам райондилаи къецепата яшамеш жезвай. Вири и девирда ам дуьньядин гъар жуьре уьлквейра хъана, искусствонин сирерай кӀил акъудна. Ингъе гила ам хуьруьн аялрин арада искусство чукӀурун патал хайи хуьруьз хтанва.

ТЕРБИЯДИН МЕСЭЛАЙРАЙ

2. «Четин» аялрихъ галаз кӀвалах тухун

М.НАРИМАНОВ,
журналист-педагог,
РД-дин культурадин
лайихлу работник

(Эвел 17-нумрада)

Тербия гун жавандин хсу-си ерияр дегишна кӀанда лагъай чӀал туш. И карди адан патай анжах аксивал арадал гъида ва тербия къачузвай аял-диз мадни пис таъсирда. ГъикӀ лагъайтӀа, жаванвилини яш себеб яз, ада диде-бубайри ва муаллимри теклифзавай вири крар инкарда. Тербиядин кӀвалах, сифте нубатда, жавандин психологиядин къетӀенвилер гъисаба кӀуналди кӀиле тухвана кӀанда. Четиндиз тербия къачузвай аялрихъ галаз кӀвалах муаллимрихъ, психолог-рихъ ва диде-бубайрихъ галаз санал тешкилун лазим я. И вахтунда жавандин кӀилихрин зайиф ва къуватлу терефар гъисаба кӀун важиблу я. Аялдинни диде-бубадин рафтарвилериз, хизанда авай гъалариз, абур аялдив эгечӀзавай терефдизни фикир гана кӀанда.

Гъаф дуьшуьшра диде-бубайрин тербия аялдив анжах къадагъ-аяр эцигуналди ва жазаяр гуналди сергъятламыш жезва. Аялдив адан таяр-туьшер эгечӀзавай тегъердиз, адахъ авай ихтибарлу дустариз, гъакӀни жавандин машгӀулатриз, адан итижризни фикир гун важиблу я. Жавандин хъсан кӀилихрикай даях кӀун тербиядин виридалайни важиблу терефрикай сад я. И дуьшуьшда кӀвалахда гуьзлемишзавай нетижаярни къазанмишдай мумкинвал жеда.

Мадни гъаф важиблу са кар – им хизанда ихтибарлу рафтарвилер тайинарун я. Жаванрихъ чӀехибурун патай чпиз разивилин текмет гунин, тарифар авунин, дикъет гунин игътияж ава. Ингъе гъавилий аялдрихъ галаз вичин итижриз килигна алакъяр тайинарун, адаз кӀелунра куьмекар гун ва гъа икӀ яваш-яваш ихтибарлу-вилини алакъяр кӀвачел акъулдун важиблу я. Эгер ам гъакъ туштӀа, аял идан гъакъиндай гъавурда туна, дуьз къарар къабулиз куьмек гана кӀанда. Вичихъ тежриба авай-вилиий чӀехидакай хъсан чешне къалуруналди, аялдин килин насигъатчи ва куьмекчи хъун лазим я. Герек адаз гъар жуьре месэлаяр гъялуни карда куьмекар гун, ам дуьз рекъе тван, чӀехи хъайила агалкъунар авай ва бахтлу инсан жедайдахъ инанмишарин.

Жаванди гележегдин пеше хкъгъунихъ галаз алакъялу алахъ-унрихъ ва адаз и рекъий куьмекар гунихъни тӀимил важиблувал авач. Четиндиз тербия къачузвай аялрихъ школадин предметрай пис кьиметар хъуникиди абурун умудар атӀузва. Ихътин аялар чпин къуватрихъ инанмиш яз амукъзава. Гъавилий гъар жуьре себебралди хъсандиз кӀел тежез-вай аялри чеб общество патал хийирлу инсанар яз чӀехи хъуниин патахъай инанмишвал квалар тавун лазим я. Жаванриз чпин мумкинвилериз, алакъунриз, чирвилерин дережадиз килигна пеше хкъгъуни кардани куьмекар гана кӀанда.

Коррекциядин серенжемрин программада диде-бубайриз, муаллимриз меслятар гуни къетӀен чка къазва. Идани чӀехибуруз мадни хъсандиз жаванрин психологиядин къетӀенвилерин гъавурда акъадай мумкинвал гузва. «Четин» жавандиз тербия гун асантди тушир, вичи диде-бубайрин ва педагогрин патай къетӀен дикъет истемишзавай ва вахтунин

яргъал девир къазвай кӀвалах я. Гъаф диде-бубайри чпин вилик суалар эцигзава: чаз вучиз чи аялар чир хъижезмач, вучиз чпин аял виликанди хъиз амач, аял-дихъ вуч хъанва ва вири чкадал хкун патал вуч авуна кӀанда? И кар, сифте нубатда, авилий жезва хъи, чӀехибурун рикӀелай чеб аялвилини яшдай акъатна чӀехи хъуниин гъа ихътин четин девир кечирмишай вахт фадлай алатнава. И вахтунда гуьгъуьлар мукъвал-мукъвал дегиш, ажугълувал, перишанвал, гуьзлемиш тавур шадвал пайда жезва.

векъивилий ва ихтибарсузвилиий жавандивай багъишламишун тӀалабунни айиб кар туш. Адахъ галаз сифте жув къаршидиз ва меслятдал фин кутугнава. Гъа икӀ аялди вич кӀаниди ва герекди яз гъисса.

ЧӀехибуруз яб тагуникди къадагъаяр ва туьмбуьгъар авуни жаванрин патай къати наразивилер арадал гъизва ва абуру чӀехибурувай чпиз барабардав хъиз эгечӀун истемишзава, вучиз лагъайтӀа абуру чеб аслу тушир-бур яз гъисабазава. Гъавилий мукъвал-мукъвал «авуртӀа жеда» гафар

Диде-бубайриз чеб аялвилини яшда авай йисар рикӀел хкиз четин я. Аялдин чкадал эцигиз, адан гъиссер къатӀуз, итижлу машгӀулатар жагъуриз, аялдин психика чӀур тавуна ам лайихлудаказ тербияламышиз адаз мадни гъаф четин я. Диде-бубайрин ва аялрин алакъялувал патал пешекарри чпи аялриз маса вилерай килигиз, абурухъ галаз гуьгъуьлрин алакъя тайинариз, жаванрилай алакъя тавур краай ва месэлайрай кӀил акъудиз куьмек гудай практикадин теклифар гъазурзава.

Жаван асантди тушир яшда хъуналди, диде-бубаяр гъаф дуьшуьшра адан дердийрин гъавурда акъазвач, гъар са куьлуь кардай гуьжетдиз физва ва адахъ галаз хъел жезва. Ихътин дуьшуьшда диде-бубайрин ва аялдин арада дуьзгъун алакъя тайинарун патал диде-бубайр чебни хъсан патахъ дегиш хъун, абуру хуси чешне къалуриз рикӀелай ракур тавун лазим я. Жува-жув тухузвай тегъер аялдив виридалайни зурба таъсирдай жуьре я эхир. Вичихъ галаз асантбур тушир рафтарвилер авай жавандин патай кесерлувал ва гъурмет къазанмишун четин месэла я. Гъавилий аялдрихъ галаз ихтибарлувилини ва хъсан алакъяр тайинарун, ам патал вичелай четин шартӀара куьмек гуьз алакъядай, гереквал хъайи дуьшуьшда вичин тарифдай чӀехи дуст ва насигъатчи хъун важиблу я.

Садрани ва са дуьшуьшдани куь аялдин хуси пространство (мензил) чӀурмир, вучиз лагъайтӀа и кардихъ ам патал важиблу метлеб ава. Хуси пространство чӀуруналди, куьне жавандин патай квез авай ихтибарвал гъа-мишалугъ яз кваларун мумкин я. Адахъ галаз векъивилизни рехъ гумир. Жавандихъ галаз гъараяр ийиз рахуни тербиядин кӀвалахдиз анжах пис патахъай таъсирда ва гуьжетдин гъалар арадал гъида. Аялдрихъ галаз женг чӀугунни герек авай кар туш. Адаз куьлуь надинжвилер багъишизни жува-жув вердишар ая. Герек атай дуьшуьшра чӀехибуру рехъ гайи

лагъ. Куь вилерал, куь куьмекдалди аялди вичиз кӀани крар ийида, амма ада и кар тапаррин рекъелди кӀилиз акъудда. Куьне куь аялдив ихтибар авуналди, адан патайни жаваб яз ихтибарвал къачуда.

Къейдин, жаванвилини яшда хейлин хаталувилер ава. Гъихътин хъайитӀани пис гуьгъуьлри (эмоцийри) жавандал гел тазва. Гъам диде-бубайрин арада ва гъамни аялдрихъ галаз хизандин къенепата жезвай гуьжетри ва къал-макъалри аялдив пис таъсирзава. Ам вири ибур рикӀелай ракурриз чалишмиш жезва. ЧӀехи жердавай бейкефвилер къвердавай артух хъуникиди ихътин ксари а бейкефвилер масадбуурал – чпин хуси гуьлелерал, папарал, аялрал ракурзава. Ингъе гъавилий диде-бубайри чпин рафтарвилер аялар алай чкадал тайинарун эсиллагъ къадагъа я.

Аял муьтӀуьгъариз чалишмиш хъун, ам жуваз кӀани са вуч ятӀани ийиз мажбурунни герек авай кар туш. Идаз жаваб яз ада квез мад ихтибар хъийидач, вири къуватралди аксивалда, квекай тапарарда. Буйругъар неинки лашуниин, гъакӀ тӀалабунин, хушдаказ килигуниин куьмекдалдини гуз жеда. Жавандив са вуч ятӀани ийиз вугун патал адавай хуш къведай тегъерда тӀалабун бес я. Къевхъ вичин куьмекдин игътияж авайди чир хъайила ада чарасуз яз куь гъарайдиз гъай лугъуда.

Эхирдай алава хъийиз кӀанзава: къенин жаванри пака цийи инсанрин несилдиз уьмуьр гуда. Чилел жува-жув ва Планета чукӀурзавай инсанар ва я тахъайтӀа яратмишзавайбур яшамеш жеда – им кар къетӀ ийидай дережада воспитателдин (тербия гузвайдан) ролда жавандин патав жедай гъар садалай аслу я. Гъавилий диде-бубайрин ва педагогрин мягъеме союздихъ, абур сад-садан гъавурда акъунихъ ва сада-садан тереф хуьнихъ акъалтӀай чӀехи метлеб ава. ИкӀ хъайила, сифтедай четинди яз акур тербиядин кӀвалахдиз куьн масакӀа килигда, адан нетижаяр лагъайтӀа, гуьзлемишзавайбур жеда.

Предоставляется единовременная денежная выплата

УСЗН в МО «Ахтынский район» информирует граждан, что в связи с принятием постановления Правительства РД от 6 апреля 2022г №69 «Об утверждении Порядка предоставления меры социальной поддержки в виде единовременной денежной выплаты на оплату расходов,

связанных с приобретением, установкой внутридомового газового оборудования и проведением газопровода внутри земельного участка, отдельным категориям граждан, проживающим в Республике Дагестан» предоставляется единовременная денежная выплата следующим категориям граждан, постоянно проживающим и зарегистрированным по месту жительства в принадлежащих им на праве собственности жилых помещениях на дату обращения, заключивших с газораспределительной организацией договор о подключении указанного жилого помещения к сетям газораспределения после 21 апреля 2021 года, а также выполнивших свои обязательства в рамках договора по подготовке домовладения к приему газа:

- а) участники и инвалиды Великой Отечественной войны;
- б) вдовы погибших (умерших) участников и инвалидов Великой Отечественной войны;
- в) бывшие несовершеннолетние узники фашизма;
- г) лица, награжденные знаком «Жителю блокадного Ленинграда»;
- д) ветераны Великой Отечественной войны – труженики тыла из числа лиц, указанных в подпункте 4 пункта 1 статьи 2 федерального закона «О ветеранах»;
- е) инвалиды 1 группы;
- ж) семьи, имеющие детей-инвалидов, со среднедушевым доходом, размер которого не превышает величину прожиточного минимума, установ-

ленного в Республике Дагестан, члены (один из членов) которых являются собственниками жилых помещений;

з) многодетные семьи, имеющие 3 и более детей в возрасте до 18 лет, в том числе усыновленных, приемных, со среднедушевым доходом, размер которого не превышает величину прожиточного минимума. Установленного в республике Дагестан, члены которых являются собственниками жилых помещений;

и) одиноко проживающие неработающие граждане старше 60 лет, являющиеся получателями пенсии, которая установлена в соответствии с федеральными законами «О страховых пенсиях» и «О государственном пенсионном обеспечении в Российской Федерации», при условии, что размер их пенсии не превышает величину прожиточного минимума установленного в республике Дагестан для пенсионеров.

Граждане, имеющие право на единовременную денежную выплату подают заявление о назначении единовременной денежной выплаты в письменной форме лично или в форме электронного документа с использованием информационно-телекоммуникационной сети «Интернет», включая портал государственных и муниципальных услуг, со всеми необходимыми документами в управление социальной защиты населения или посредством многофункциональных центров предоставления государственных или муниципальных услуг и представляют следующие документы:

- а) копия документа, удостоверяющего личность заявителя;
- б) копия документа, подтверждающего принадлежность заявителя к указанной выше категории;
- в) сведения, подтверждающие регистрацию в системе индивидуального учета (по инициативе заявителя);
- г) сведения о правоустанавливающих документах на жилое помещение, право на которое зарегистрировано в Едином государственном реестре недвижимости;
- д) сведения о регистрации заявителя и членов его семьи

по месту жительства в жилом помещении, выданные территориальным органом федерального органа исполнительной власти, уполномоченного на осуществление федерального государственного контроля (надзора) в сфере миграции (по инициативе заявителя);

е) выписка о банковских и других реквизитах лицевого счета заявителя в кредитной организации, на счет которой будет зачисляться единовременная денежная выплата;

ж) заключенный с газораспределительной организацией после 21 апреля 2021 года договор о подключении (технологическом присоединении) газоиспользующего оборудования и объектов капитального строительства к сети газораспределения;

з) акт о подключении (технологическом присоединении), содержащий информацию о разграничении имущественной принадлежности и эксплуатационной ответственности сторон;

и) документы, удостоверяющие личность и полномочия представителя заявителя (в случае подачи от имени заявителя его представителем);

к) сведения о доходах всех членов семьи за двенадцать календарных месяцев, предшествующих четвертому календарному месяцу перед месяцем обращения для предоставления единовременной денежной выплаты, определенных постановлением Правительства Российской Федерации от 20 августа 2003г. №512 «О перечне видов доходов, учитываемых при расчете среднедушевого дохода семьи и дохода одиноко проживающего гражданина для оказания им государственной социальной помощи» (по инициативе заявителя);

л) сведения о заключении (расторжении) брака;

м) документы, подтверждающие фактические расходы, связанные с приобретением, установкой внутридомового газового оборудования и проведением газопровода внутри земельного участка.

УСЗН в МО
«АХТЫНСКИЙ РАЙОН»

Истемишунрин дережада аваз

Расим ИСАЕВ

Ахцегрин цаяр кyuнйкай хуьдай частуних зур асирдилай артух тарих ава. Алатнавай йисара адан кыле жуьреба-жуьре инсанар акъвазна. Къенин суьгьбет лагъайтIа, анин начальник Агъмедов Агъмед Жабаровичакай я. Кар алакьдай,

самоуправленидин органрихъ галаз санал цаяр хкадарун ва эвелимжибурун жергедай тир аварияр хъайила кьутармишунин кIвалахар кыле тухун патал кьуватар ва такьатар желбдай тайин кьайда тайинарнава. Районда арадал атай цаяр кyunин чIехи дуьшуьшра ва тIебиятдин бедбахтвилер арадай акъудайла

тешкилатчивилин хъсан алакьунар авай жегьил Ахцегрин 50-нумрадин частуниин начальниквиин кьуллугьдал 2019-йисан июлдиз тайинарна.

Жегьил регьбердин вилик четин месэлайр квай. Сифте нубатда, вичих пожарно-технический рекъай я махсус образование, я кьетIен гьаларин ведомствода кIвалахунин тежриба авачир ада кьутармишунин ва цIаярикай хуьнин хатасузвал таъминарунин кIвалахрай, цIаяр хкадарун патал ишлемишзавай техникадай, тактикадай кыл акъудна кIанзавай. Цаяр кyunин вилик пад атIунин кIвалах чирна, са куьруь вахтунда и хиле вичикай вири терефрихъай тамам пешекар жедайвал авуна кIанзавай. Частуниин коллективда четинвилер тIимил авачир, гьакI марифатдинни психологиядин жигьетдайни гьалар пайгардик квачир. Кьуллугь кылиз акъудзавай шартIар истемишунрихъ галаз тамамдаказ кьазвачир. Техника куьгъне хъанвай ва мукьвал-мукьвал кьайдадикай хкатзавай. Амма Агъмед четинвилерихъай кичIебурун жергедай тушир. Са куьруь вахтунда ададай неинки нормативно-технический литература ва законодательный база чириз, гьакI личный составдин гьазурлухвални лизим дережада аваз тешкилиз, райондин кьетIен важиблвал авай объектрал цIаярикай хуьдай тактикадин вердишвилер кыле тухузни алакьна. Цаяр кyunикай хуьдайбурун частуни бедбахтвилерин вилик пад кyunиз талукьарна ва тайин макьсаддихъ элкьуьрна кылиз акъудзавай серенжерикай хъсан нетижаяр хкатна. Гьа са вахтунда коллективда женгинин руьгь хкаждай ва низам-кьайда мягкемардай тербиядин кIвалах активламишна, цIаяр кyunикай хуьдайбурун арада душвилини ва женгинин стхавал артух хъана. Ина зегьмет чIугвазвайбурун мумкинвилерикай менфят кьачуналди, кьуллугь кылиз акъуддай ва дежурный сменайри ял ядай шартIар хъсанарна. А.Агъмедован тIалабуналди Дагьустандин МЧС-дин цIийи регьберди Ахцегрин частуниз цIаярикай кьутармишдай цIийи КамАЗ чара авуна.

А.Агъмедова вичи регьбервал гузвай частуниин кIвалах, кьуллугьчийрин гьазурлухвал датIана гуьзчивилик кутунва. Райондин кыле авай ксарихъ ва чкадин ада вичини иштиракзава. ИкI, 2020-йисан 22-июлдиз Ахцегь районда яргьалди кьвайи марфарин нетижада «Ахцегь-Кьурукал-Хинер» рехъ чIи тухвана. Цаяр кyunикай хуьдай 50-нумрадин частуни, инсанар кьутармишдай кьуллугьди ва райондин администрацияди кьайдада аваз ва тади гьалда кьабулай серенжерин нетижада селдик акадай машинра авай инсанар са куьруь вахтунда анрай акъудиз ва медицинадин сифтегъан куьмек гуз алакьнай. Мадни лугьун лизим я хьи, А.Агъмедов ва адан заместитель Б.Абдуризаев хъсан спортсменарни я. Абуру райондин жегьилрин арада сагълам уьмуьр пропаганда ийизва, жегьилар ватанпересвилини руьгьдаллаз тербияламишуниз еке фикир гузва. Лугъуз жедая хьи, къенин юкьуз коллектив виниз тир пешекарвал ва викIегьвал авай кьуллугьчийрикай ибарат я. Абуру и кар республикадин подразделениейрин арада садрани-кьведра субутнач. ИкI, 2021-йисуз чи республикадин цIаяр кyunикай хуьдай 30 далай виниз частарин арада кыле фейи килигуна-конкурсада Ахцегьрин часть 1-чкадиз лайихлу хъана. Комиссияди конкурсантриз са шумуд хилай (цIаяр кyunин вилик пад кyun, цIаяр хкадарунин ва аварияр хъайи чIавуз кьутармишунин кIвалах, кьуллугь кыле тухунин ва гьазурвал акунин кIвалах тешкилнавай кьайда, подразделение женгиниз гьазурлухвал, кьуллугь кыле тухузвай дараматрин, цIаяр хкадардай техникадин ва алакьадин такьатрин гьал ва икI мад) кьимет гузвай. Алатай йисан 27-декабрдиз Россиядин кьутармишдайдан йикъаз бахшна кыле тухвай шад мярекатдал РД-дин МЧС-дин министр Нариман Къазимегьамедова Агъмед Агъмедован конкурсдин гьалибчидин Кубок, диплом ва кьуллугьдин машиндин куьлегар вахкана, гьакI коллективдизни 100 агъзур манатдин кьадарда аваз премия гана. Винидихъ гьанвай вири деллири Ахцегьрин баркаллу чилел бажарагълу инсанар, ватанпересар кьит туширди кьалурзава. Полковник Муталибов Муталиб Эминовичавай Ахцегь райондин цIухъ галаз женг чIугвазвайбурул дамах ийиз жедай!

Вниманию безработных

Сейфе ГУСЕЙНОВ,
начальник ГКУ РД ЦЗН
в МО «Ахтынский район»

ГКУ РД ЦЗН в МО «Ахтынский район» информирует безработных и незанятых граждан о наличии потребности в работниках на предприятиях Республики Крым и Республики Татарстан. Желаящим трудоустроиться предоставляется жилье.

Имеются следующие вакансии: агроном, администратор, арматурщик, бармен, бетонщик, виноградарь, водитель автомобиля, врачи, медицинская сестра, повара, садоводы, слесарь-сантехник, тракторист, дворники, рабочие, учителя. Заработная плата от 10000-80000 рублей. Всех желающих трудоустроиться за пределами Республики Дагестан просим обращаться в наш Центр занятости по адресу: с.Ахты, ул.А.Байрамова 4, телефон: 55-65-17.

Россиядин армиядин тереф хуьн яз

1 Автомобилрал Z гьарф алай. Адакай Россиядин Армиядин тереф хуьнин лишан хъана. Машинрал гьакI «За Путина!», «За победу!», «Своих не бросаем!», «Задачу Выполни!» лозунгарни алай. Митингдин иштиракчийри Россиядин ва Дагьустандин, «Женгинин стха-

вилини» региональный ва районрин отделенийрин пайдахралди галтадар ийизвай. Ахцегь райондай серенжемада «Женгинин стхавилин» чкадин отделенидин руководитель Руслан Сулейманова ва запасада авай офицер, «Хуьруьгрин СОШ» МКОУ-дин директор Мамед Агъмедова иштиракна.

Мичегъар – этнохуьруьн чубарук

Ахцегъ район – им тӀебии лайихлувиле-рин надир макан я. Чкадин агъалийрин уьмуьрдин адетдин кьайдади сагълам ва хийирлу ял ягъуниз, экологиядин ва этнографиядин туризм вилик тухуниз таъсирзава. Эхиримжи йисара адахъ кьетӀен машгъурвал хьанва. Амма ял ядай ва чирвилер кьачудай и жуьрейри туристрияй ва чкадин гьакимрияй тӀебиат ишлемишунин тайин тир кьайдайрал амал авун истемишзава.

культурадин туризм вилик тухун патал Мичегърин хуьруьхъ Дагъустандиз хас лишанар яратмишун патал еке мумкинвилер ава. Мичегъвияр мугъманар хушдиз кьабулиз, чпин яшайишдихъ, хуьруьн тамашиз лайихлу чкайрихъ (канатдин муьгъ, ким, булахар, 18-асирдин мискӀин, гзаф асиррин мегъуьн тар, исламдилай виликан девирдин суар ва имам Шамилан кьушунри Ахцегърин кьеледал гьужумай иштиракчийрин суар, пӀирер...),

Районда Мичегърин хуьруьн бинедал (юкьван асирра хуьрай Азербайжандиз карвандин рехъ физвай, гуьгъуьнай ина Самур округдин судувандин идарани хьана) Дагъустанда сифте яз надир этнохуьр яратмишун фикирдиз кьачунва. Ам райцентрдивай 10 километрдин яргъа 1350 метрдин кьакьанда, Ахцах вацӀун чапла патан кьерехда бинеламиш хьанва. Адакай Дагъустанда сифте яз надир этнохуьр яратмишун фикирдиз кьачунва. Дагъустандин туризмдин ва милли сенятрин Министерстводи райондин руководстводин теклифдин тереф хвена. Гила месэла республикадин бюджетдай финансламишуна акланва.

Проектдин сергьятра аваз ина туристар патал мугъманар кьабулдай кӀвалер туькӀуьрун фикирдиз кьачунва. Абуьр дагъвийрин куьгъне кӀвалериз ухшамиш жада. Пешекаррин фикирдалди, этно-

милли кухнядихъ галаз танишариз, мугъманар патал хуьруьн паруйра сейрар тешкилиз, абуьрухъ галаз хуьруьн кьвалав гвай дагълариз яхдиз, гьа жергедай яз балкӀанрал алаз физ гьазур я. Туризмдин и жуьредихъ гележег ава. ГьикӀ лагъайтӀа, ихътин хуьрер гьам районда ва гьамни дагълух Дагъустанда гзаф ава ва абуьру яшайишдинни экономикадин рекъай хийир гуда.

Ахцегъ райондин дагълух хуьрериз туристар финикай аладай девирдиз халис сиягъат жада. Абуьру неинки туристрин чирвилер, гьакӀ сагъламвални хкажда. Къейд ийин, алай вахтунда хуьруьн 30 кӀвале саки 120 кас яшамиш жезва. Абуьр майишат тухунин адетдин жуьрейрал машгъул я. Гекъигун патал луьгун: 1880-йисара хуьруьн агъалийрин кьадарди 500 кас тешкилзавай ва абуьр 65 кӀвале яшамиш жезвай.

Чир хьун хьсан я

• **Жалгъяр** тӀазвай инсанриз агъадихъ галай рецептри хьсан куьмек гуда:

Гъар юкьуз тӀазвай жалгъай-ривай лимондин са кӀус гуьцӀда, ахпа 15 декьикадилай ламу салфеткадалди михьда. Сагъарунин курс са варз я.

Мадни хуьрекдин кьве тӀуруна авай гергеррал 2 истиканда авай яд илична, 10 декьикада ргада. Ахпа ам парчадин кӀеви кӀусунал екӀяна, тӀазвай жалгъайрал эцигна, винелай целлофандалди ва дасмалдалди кӀевирна, са сятда тада. ТӀал фад секин жада.

50 г камфорный спиртдиз 50 г горчицадин порошок веьена, хьсандиз хуькуьрда, ахпа аниз хьсандиз тӀур янавай какадин лаз яда. Арадал атай мазь холодиленикда хуьда. Ам тӀазвай жалгъайривай гуьцӀна 10 декьикада тада, ахпа чими целди чуьхуьн хьийида.

• **Туьтер** тӀазвайла, 5 михек куьлуь авуна, са истиканда авай кудай некӀедиз веьена, са тӀимил кьайила гъар са хуьп сиве са кьадар гагъда туна, ахпа туькуььнда.

Ачух ракларин югъ

Райондин аялрин библиотекада «Вири хизан галаз библиотекадиз» лишандик кваз ачух ракларин Югъ киле фена. Ам Халкъарин арадин хизандин Йикъаз талуькарнавай. И юкьуз библиотекадиз феи чӀехибур ва гьвечӀи аялар «Вири хизандалди келъзава» тӀвар алай выставкада кьалурзавай ктабрихъ галаз таниш хьана. Аялрин библиотекадин кьуллуьгъчи Ранса Гудаевади хизандин Йикъан суварин гьакьиндай

суьгъбетна, иниз атанвай мугъманар библиотекадин кьацӀарал эцигнавай аялрин кӀвалахрихъ, цӀийи ктабрихъ галаз танишарна.

Идалайни гьейри, ина диде-бубайрихъ ва аялрихъ галаз «Махарик квай хьтин жигъиррай» тӀвар алай викторина киле тухвана. Идан муррад диде-бубайрин ва аялрин ктабар келуниз авай итиж артухарун, аялриз масадалай аслу туьшиз чирвилер кьачудай мумкинвал гун тир.

Яд хаталу я!

Э.ИБРАГЪИМОВ,
Россиядин МВД-дин
«Ахтынский» МО-дин
начальник

Гьуьрметлу районгьлияр, эхиримжи вахтара Дагъустан Республикадин территориядал це яш тамам тахьанвай аялар телеф хьунихъ галаз алакьалу бедбахтвилин дуьшуьшар мад гзаф хьанва. ИкӀ, алай йисан 22-апрелдиз Махачкъалада Ленинкент посёлолдин кьерехра сейризавай вахтунда кьве школьница – 4 ва 6-классрин ученицяй тӀебии тушир цин гьавиздиз аватна ва телеф хьана. 26-апрелдиз Кьизилорт райондин Кироваул хуьре Малый Сулак вацӀуз аватуникди 4 йисавай аял батмиш хьана. Бабаюрт райондин Джурмут хуьрени дугунардай кьаналдиз аватна адан тай аял кьена.

Йикъар кьвердавай чими жезва. Вилик гатун чуьхуьнагардай сезон ква. Гьавилий цин гьавизра инсанар бедбахтвилин дуьшуьшрик акатунин кьадар артух хьун мумкин я. Ци чи республикадиз

хейлин туристар атун гуьзлемишзава. Идани и жигъетдай гьалар мадни кьизгъинарун мумкин я. Цин гьавизра аялар телеф хьунин себебрик неинки абуьру хатасуз-вилин серенжемерал амал тавун, гьакӀ аялрин винел чӀехибурун патай гуьзчивал тахьунни акатзава. Чи республикада цин хаталу объект (вацӀар, кьаналар, вирер) абуьрун патав аялривай физ тежедайвал кӀевирнавач. Ахьтин

СТОЙ!
ОПАСНАЯ ЗОНА

гзаф чкайра таъкимарзавай табличкаяр авач. Виликан йисара гатун цин гьавизра тайинар тавунвай ва МЧС-дин махсус подразделенийри гуьзчивал тухун тийизвай чкайра чуьхуьнагарзавайла хейлин инсанар телеф хьана. Це чуьхуьнагарзавайла талуьк тир кьайдайрал амал авун чарасуз тирди гьамиша рикӀел хуьх!

Аялар кьабулиз гьазур жезва

Дагъустанда аялрин 126 лагерь жегъилар гатун ял ягъунин девир патал кьабулиз гьазур жезва. 2022-йисуз аялрин ял ягъун тешкилун ва абуьр сагъламарун патал республикадин бюджетдай 361 миллионни 903 агъзур манат чара авун фикирдиз кьачунва. Алай йисуз югъ куьчуьрмишдай лагерар патал гатун сагъламардай кампания 6-июндилай башламишда. Шегъердилай кьеце авай сагъламардай лагерар лагъайтӀа, 10-июндилай кардик кутада.

Идалайни гьейри, алай се-

зондиз тарихдинни край чирдай, туриствилин, спортдин, аскервилини ватанпересвилини, экологиядин, лидервилини, яратмишунрин, яшайишдин тереф-рай тематикадин 10 выставка яратмишун фикирдиз кьачунва. И вахтунда профилактикадин гъар жуьре рекъердай учетда авай яш тамам тахьанвайбурни рикӀелай алуднавач. Коррекциядин пуд школадин бинедал чпихъ сергьятламишнавай мумкинвилер авай аялар патал сменаяр ачухда. Абуьру 140 аял сад ийида.

2022-ЙИСАН II-ПАЙ ПАТАЛ

«ЦИЙИ ДУЬНЬЯ»

ГАЗЕТ КХЬИЗ БАШЛАМИШНАВА

Ругуд варз патал почтадай газет кхьинин кьимет 261,66 манат я.

Редакциядай ва я киоскдай квевай чи газет 200 манатдай кхьиз жада. Играмми районгьлияр! Чна квез хайи «Цийи дуьнья» кхьиниз эверзава.

Чи реквизитар: ИНН - 0504007157 КПП - 050401001 Р/СЧЕТ - 4070181700001000026 Л/СЧЕТ - 20031129490 БИК - 048209001

Цийи дуьнья

(Новый мир)

Учредитель:

Администрация
Ахтынского района
Республики Дагестан
Главный редактор
Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ

Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер ПИ № ТУ 05-00401.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность предоставленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке ссылка на «Новый мир» обязательна.

Адрес редакции и издателя:
368730, РД, Ахтынский район,
с. Ахты, ул.Герейханова, д.33.

Телефон главного редактора
8(988)-654-59-49

Электронная почта газеты:
newworld1928@mail.ru

ИНДЕКС 63312

Газета «Новый мир» отпечатана в ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент, ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты на сайте www.akhty.ru

По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО «Типография-М»

Время подписания в печать по графику 14.00.

Подписано в печать 14:00

Газета выходит 52 раза в год.

Тираж 1500 экз.

Заказ №